

ՀԱՅԿԱՆ

ԱՐՓԻԱՐ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ

ՀԱՅԿԱՆ

ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ

891.99

12-13

1938

..

NOV 2011

891.99
p-13

891.5
10115.0

ԱՐՓԻԱՐ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ

ԶՈՒԱՐԹ ՏԱՂԵՐ

(ԿԱՎՈՇԱԿԱՆ ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ)

1938

ԿԱՐԳՈՒՆԵՔ

Տղայութիւնը պէտք է ա՛լ մոռնանք,
 Շուտ մը կարգուինք եւ տուն-տեղ ըլլանք.
 Շատեր կ'ըսեն թէ դեռ շատ են պզտիկ,
 Դեռ մեր գործը չէ՛ կազմել ընտանիք:

Շատեր ալ կ'ըսեն կիներ է մեզ պէլա
 Մեծ փորձանք խաղան ողջ գլխուդ վըրայ,
 Իսկ կան շատեր ալ, որ կիներ կ'ատեն,
 Երկու օր ետքը վազ կ'անցնիս կ'ըսեն:

Ասոնք բոլորն ալ կարծիքներ են սին,
 Դժուար է ապրիլ կեանքը առանձին...
 Կիներ է որ մեր կեանքը կը խընամէ...

Կիներ տանը մէջ մեծ շնորհք մըն է...
 Եւ եթէ կ'ուզէք ապրիլ երջանիկ,
 Ճիշդ ժամանակին պէտք է կարգը լիք...:

1846-2011

ԱՇԽԱՐՀԸ ԸԼԼԱԼԷՆ Ի ՎԵՐ

Կիներն են եղած այրերը խաբող,
Իսկ մենք այրերըս՝ ճարպիկ պատույ գող.
Բայց այս երկուքն ալ իրար չեն սիրեր,
... Աշխարհը կըլոր ըլլալէն ի վեր:

Ըլլա՛յ արական, ըլլա՛յ իգական,
Պէտք է երես տայ չար ատելութեան.
Ատելութիւնը փորձանք է եղեր,
... Աշխարհը կըլոր ըլլալէն ի վեր:

Սիրենք ամէնքս գիրար անխել:
Որ մենք ունենանք խաղաղ կեանք ընտիր.
Զի սերն է եղած՝ խախտողութեան տէր,
... Աշխարհը կըլոր ըլլալէն ի վեր:

Համերաշխ կեանքը գոհար է հայելի.
Ցոյց կուտայ մեզի դէմք մը հանելի.
Համերաշխ կեանքը տուած է մեղր, սէր,
... Աշխարհը կըլոր ըլլալէն ի վեր:

ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՌԸ

«ԾՆԻԼԸՆՔՆԵՐ...» ԻՆ

Յարգա՛նք միշտ յարգա՛նք իգական սեռին,
Զի անոնք կուտան փայտաշէն սէրին.
Եթէ չըլլային դէմքեր սիրասուն,
պիտի չունենար կեանքն իր փայտաշէնին:

Անուշ է համը՝ իգական սեռին,
Զի անոնք փոքր է կորիզը սէրին.
Արականին փոքր իգական չըլլա՛ր...
Կ'աղաչեմ, ըսէ՛, ի՞նչ կ'ըլլար աշխարհ:

Եփեն չօրպանիս, լուսն լաթերնիս,
Այսքանը բաւ է կարծեմ, սիրելիս.
Իսկ մնացածը՝ ալ դուռն հասկցի՛ր...
Գիտե՛ս, ամէն բան այստեղ չի գրուիր:

Պէտք է որ գիրար սիրենք, փայփայենք՝
Որ ուրախ սրտով այս կեանքը վայելեն.
Զիրար ատելով ոչի՛նչ կը շահինք,
Զիրար սիրելով՝ կ'ապրինք երջանեկ:

Զ Գ Ո Յ Շ

Դիտցիր յարգը կեանքիդ գարնան՝
Դեռ չի հասած օրերդ ճրմբան,
Զի երբ չըլլաս դու կամփիդ տէր,
Դարնան մէջ ալ կուգայ ճրմեռ:

Բընութեան տեսն է գեղանի,
Սիրոյ խայթը կուտայ քեզի,
Բայց պէտք է որ ըլլաս զգոյշ,
Որ վերջը քեզ չըսեն ապուշ:

Տեսնով աղուոր ծաղկունք շատ կան,
Բայց դուն ընտրէ հատ մը միայն,
Հատ մը միայն, նուրբ, հոտաւէտ,
Որ դուն հետը ապրիս յաւէտ:

Մենք դեռատի ու ամուրի,
Սիրահար ենք գարնան վարդի,
Վարդեր քաղենք վարդենիէն,
Բայց միշտ զգոյշ սուր փուշերէն:

Տ Ա Ք Ը

Կապուտակ երկինք ու տաճուկ արեւ,
Կրակ կը տեղայ մեր գլխուն վերեւ,
Մեր տաճած քակտէն կըսկսի հոսի
Տաս հազարներով քրտինքի կաթիլ:

Ամառ է եկած ու սոսկալի տաք,
Բլած են քափեր պալաւը ու պաճաք,
Աղջիկ ու տղայ պառկած քով քովի,
Մարմիննին՝ ծովի, խեղճերնին՝ հովի:

Կեանքը վայելեն ամառուան տաքէն,
Քրտինք կը քափու վրայէն տակէն.
Առջեւդ են պառկած տեսակ ու տեսակ,
Նկարիչ ըլլաս, գծես շարունակ:

Տգեղ, գեղեցիկ, նիհար ու շիշման,
Հազարամէկ տեսակ օյին կը խաղան.
Տեսակ ու տեսակ մարմիններ խոշոր,
Եւ խաշլամացու պալաւրներ չոփ չոր:

Բլաժ չէ կարծես, խանութ դասապի,
Ուզածիդ չափ միս, պիֆքէֆցու քեզի.
Խոֆած չոր ծերեր կ'ըլլան երիտասարդ,
Իրենց երեսին կուտան հագար զարդ:

Երիտասարդ կ'ըլլան ու սէր կը հայցեն,
Քիչ անդին պառկած կաթընտու կուլէն.
Բլաժն է իրենց անկողինի տեղ,
Կը դառնան պրոնզէ, կը հալեցնեն... եղ:

Ամառուան կեանքը կեանք մ'է սիրերգու,
Գագան կը դառնան գառնուկներն հլո՛ւ:
Ամէն կողմ պալտըր, ամէն կողմ պոլ միս
Ահա այս տեսակ բլաժներ կան Նիս:

ՕՐՈՒԱՆ ՄՕՏԱՆ

Դու կը չորցնես պարտէզ ու պօսքան,
Կ'իյնաս անդունդը, փաշելով ճարքան,
Խելոյ քէփէէդ կ'երթայ կը քոի,
Եթէ հետեւիս օրուան մօտայի:

Կը կորսնցնես տուն, տեղ ու կալուած,
Կ'ըլլաս աներես անձ սնանկացած,
Կը փաշես կարօտ մէկ չոր օտայի,
Եթէ հետեւիս օրուան մօտայի:

Պէտք է զրկուիս քարմ հորթի միսէն,
Կարագով եփուած համով փիլաւէն.
Նայն իսկ չես գտներ պաղ ջուր բաշայի,
Եթէ հետեւիս օրուան մօտայի:

Քոէմ Թօգալօն եւ միշտ թուալէք,
Ա՛յ դուն վազ կ'անցնիս սիրական եարէդ.
Եւ կը մոռնաս բոյր, եղբայր ու տայի,
Եթէ հետեւիս օրուան մօտայի:

ԴՐԱՑԻՒՍ ԱՂՋԻԿԸ

Պատուհանէն քեզ տեսայ,
Ճերմակ նախշուն շապիկով,
Ու այդ օրէն, հաւատա՛,
Քեզ կը սիրեմ եւ հոգւով:

Մեր տունը ձեր տունին քով,
Մենք իրարու դրացի,
Կը փախցնեմ քեզ գոռով,
Եթէ մերժես դու ինծի:

Քեզ կը տեսնեմ ամէն օր
Ու իմ յիրտս կը հալի,
Պիտի մեռնիմ եւ խա՛չոր,
Եթէ չառնես դուն ինծի:

Ա՛խ, ըլլայի՛, ըլլայի՛,
Գիշերանոց մ'անքիֆա,
Ու քեզի հետ մտնայի
Անկողինդ մետաքսեայ:

Ա Ր Հ Ե Ս Տ Ը

Յաղթանդամ մարմնով երիտասարդ մ'ես,
Կոյսերու սրբոներն քեզի կը քաշես...
Բընաւորութեամբ՝ պարկեշտ ու ազնիւ,
Ամէն մարդու քով ունիս մեծ պատիւ:

Բայց դարձեալ քեզի արհեստ մը սորվէ.
Արհեստն ապրուստի լայն համբայ մըն է:
Հրակայ մարմինըդ ամէն բանի վարժ,
Երկար բազուկներդ՝ հարպիկ ու չարփաշ...

Կեանքը յաղթելու մեծ տաղանդ ունիս,
Եւ պըտըտելով դըրամ կը շահիս:
Բայց դարձեալ քեզի արհեստ մը ընտրէ.
Արհեստն արծաթի հարուստ հանք մըն է:

Ամէն գործի մէջ մըտած ու ելած,
Սատանայի սէս հարպիկ, մէկ հատիկ.
Խորամանկ մըտքով մանչ մ'ես աչքը բաց...
Հանգիստ ապրելու գիտես շատ գաղտնիք...

Բայց դարձեալ քեզի արհեստ մը ընտրէ.
Արհեստն աղամանդ քեզ կը նըւիրէ:

ՎԱՅԵԼՈՒՉ ՍԻՐՈՒՀԻՆ

Կապոյտ աչքերով, փայլուն ու բոսոր,
Երկար մագերով, գանգուր ու աղուոր,
Կարմիր շրթներով, վարդ մը գարունի՝
Սիրասուն դէմքով նըման արեւի...

Ունենամ այսպէս եար մը սիրալիր,
Հաւատացէ՛ք ինձ, երբեք չեմ մեռնիր:

Հարուստ կուրծքով մը, կոկիկ գեղունակ,
Մաքուր մարմնով մը՝ ձիւնի պէս ճերմակ,
Սրբութեամբ մը սիրոյ սէվտայի,
Անուշ ձայնով մը՝ նըման սոխակի...

Ունենամ այսպէս եար մը աննըման,
Հաւատացէ՛ք ինձ, կ'ապրիմ յաւիտեան:

Բնաւորութեամբ պարկեշտ, բարի, լուրջ,
Հաւատարմութիւն տարածէ իր շուրջ,
Բարիք կամենայ ամէն չար անձի,
Ու ատող ըլլայ սրբոտերն նախանձի.

Եթէ ունենամ այսպէս սիրունի,
Ամբողջ աշխարհը պիտ' ըլլայ ինծի:

Բայց երբ ունենայ լեզու մը օձի,
Եւ ան նըմանի ապուշ ցընդածի,
Օրը անգամ մը իր խելքին փրչէ
Եւ քու երեսդ պողայ ու կանչէ...

Աւելի՛ լաւ է ապրիլ ամառի,
Քան քէ ունենայ այսպէս սիրունի:

Պ Ա Ր Ը

Մի՛ երթար պարի...

Որ քու վառվռուն կեանքդ չմարի:
Պարը քեզ կուտայ անմահ հաճոյք,
Բայց այդ հաճոյքը շատ է վաղանցով:

Հագիւ հագ դպած՝ նա կը փշրուի,
Կ'անհետի ձեռքէդ, կը դառնայ փոշի:

Եթէ դու տէր ես լեցուն քսակի,
Լեցուն քսակդ ալ շուտ կը պարպուի,

Բարեկամներդ, անկեղծ հարազատ,
Ամէնքն անխորտիկ կը խնայան վերայդ

Ու քեզ կը կոչեն խախտ, բռնամիտ,
Երեսդ ի վեր կը պօռան հաւկի՛թ:

Թէպէտ միշտ մաքուր հագուած պիտ' ըլլաս,
Բայց մեծ սրժանիք պիտի չունենաս:

Ու կը դառնաս դու մանչ մը աներես,
Յետոյ կը կաշալիս՝ սուլու բաթաթէս:

Երկաթ մարմինդ, տոկուն ու հսկայ,
Խմորի նման ճըլճիս կը դառնայ...

Այտիդ կարմիրը շուտով կ'անհետի,
Ու կը նմանիս դեղնած խըշարի.

Եւ դեռ աւելի...

Կը դառնաս քարակ կօթ մը աւելի:

Կը դառնաս նաեւ դեղնած սալաթա,
 Ոչ ոք պիտ' ուզէ նայիլ քու վրայ:
 Վայելուչ հասակդ քու շնորհալի,
 Պիտի նմանի հասակ մայմունի:
 Եթէ պարելէն սրտանց չգաս վագ,
 Անպատճառ օր մը կը դառնաս հայլագ:
 Քու նուրբ դեռատի միտքդ հանճարի,
 Կը դառնայ շուտով պարտէզ բանճարի...:
 Եթէ լուրջ մէկն ես, մի' ըլլար տանէօր,
 Մարգէ' մարմինդ ու եղիւր պօֆտօր:
 Տանէօր ըլլալով կը շահիս ոչինչ,
 Կամայ ակամայ դու կը դառնաս հի'չ...:
 Տանէօր է լեցուն, տանէօր' ամէն դի,
 Տանէօր եղողը կ'ըլլայ անկուտի...
 Պարը հանոյ՜ չէ', փորձանք է միայն,
 Նոյն իսկ կը տանի դուռը սեւ մահուան:
 Շատեր գացած են այդ դաժան նամբէն,
 Իսկ երբալիքներն շատուոր են արդէն:

* * *

Այս գրութիւնս՝ անկեղծ, ճշմարիտ,
 Տանէօր եղողին պիտի քուի բիրտ,
 Բայց ձեզ յայտնեցի կարծիքներ արդար,
 Եթէ չօգտուիք, վնաս ալ չի տար...:

ՇԻՏԱԿ Է

Երբ փողոցին մէջ աղջիկ մը տեսնաս,
 Ու սիրտդ իրեն տաս,
 Գլխարկըդ հանէ',
 Ու շրնորհով մը բարեւէ'...
 Հոգ չէ քէ մերժէ.
 Շիտա'կ է:

* * *

Թատրոն կ'երբքաս, միտքդ է բարի,
 Գեղունի մը քեզ կը ժպտի'...
 Օգտուէ' անկէ, առիթն է յարմար,
 Ու անմիջապէս քովի «պառ»ը տա'ր...
 Եւ այդ միջոցին գոնեա՜ք մը խմցո'ւր,
 Գլուխը տաքցո'ւր,
 Ու իրեն հարցուր
 Թէ՛ քեզ կը սիրէ'...
 Եթէ կը սիրէ՛
 Պաշիկ մը խնդրէ',
 Հոգ չէ քէ մերժէ.
 Շիտա'կ է:

* * *

Թրամվէյ կ'առնես, կ'երբքաս գործելու,
 Հագիւ կը գտնես տեղ մը նստելու,
 Կայարան մը վերջ արդէն կը լեցուի.
 Նոր եկողները կը մնան ոտքի:

Ուշադիր եղի՛ր, միշտ շուրջդ դիտե՛,
Ու քեզի յարմար մէկը փնտռե՛...
Եւ գեղեցիկ մը երբ աչքիդ զարնե՛,
Սանկ աչք մը ըրե՛ ու քեզի կանչե՛,
Եւ քու աթոռդ իրեն հրամցուր,
Եւ իրեն հարցուր
Թէ՛ այդ վարմունքէդ արդեօք գոհ մնա՞ց.
Եթէ գոհ մնաց, գործն է եփած,
Երեսիդ վրայ ծալիտ ստեղծե՛,
Սրտիդ քաջածը դու իրմէ խնդրե՛,
Հոգ չէ քէ մերժե՛...
Շիտա՛կ է:

ՍԻՐՈՅ ԵՐԳ.

Սլստոր տնկեմ սիրոյդ քով,
Վարդի մը պէս կը հոտի.
Սէրդ շինուած կարագով,
Դպածիս պէս կը ցնդի:
Սիրտդ արտ մըն է սեխի,
Լեցուն հասուն սեխերով,
Ամէն մէկը բոյն մեղրի,
Կարծես շինուած շաքարով:
Կուրծքդ կռոյտ մը մարինջի,
Ամէն քայլիդ կը խայտայ,
Երբ գլուխս հոն հանգչի,
Կը մոռանամ վիշտ քէ մահ:

Մ Ա Յ Ր Ե Ր Ո Ւ Ն

Միամիտ մանկանց տարիքէն անցանք,
Մէյմէկ քաջառողջ տղաքներ եղանք,
Մօրուք ալ բուսաւ երեսնուս վըրայ,
Հինգ օր չածիլուինք, քիզ մը կ'երկնայ:
Է՛, դո՛ւք հայ մայրեր, մենք ա՛լ մեծցած ենք,
Աղջիկնիդ տուէ՛ք, կարգըսի կ'ուզենք:
Երբոր մենք ապրինք անտէր, ամուրի,
Աշխարհը մեզի դըժոխս կ'երեսի.
Մենք որբեր էինք, քայց ելանք մեծցանք,
Ու կարգուելու տարիքին հասանք:
Է՛, դո՛ւք հայ մայրեր, աղջիկնիդ տուէ՛ք,
Մենք ա՛լ մեծցած ենք, կարգըսի կ'ուզենք:
Մե՛նք, չարքաշ կեանքի վարժուած տղաքներ,
Մենք կ'ուզենք ըլլալ ընտանիքի տէր.
Հայ օրիորդին հետ գլուխ գլխի տանք,
Որ մեր անցեալը շուտով մոռանանք:
Է՛, դո՛ւք հայ մայրեր, մենք ա՛լ մեծցած ենք,
Աղջիկնիդ տուէ՛ք, կարգըսի կ'ուզենք:
Հայ օրիորդին հետ ըլլանք մէկ մարմին,
Գորդեան հանգոյցով կապուինք միասին,
Ընտանեկան սուրբ օնախը կազմենք,
Որ հանգիստ սրտով կեանքը վայելենք:
Է՛, դո՛ւք հայ մայրեր, աղջիկնիդ տուէ՛ք,
Որ մեր տարաբախտ ազգը շատցնենք:

1846-2011

ՔՍԱՆԸՀԻՆԳԻՆՈՅ ԱՄՈՒՐԻՆ

Երբ քանեւհինգ տարիներ ամբողջ,
Անցուցած ըլլաւ մարմնովդ առողջ,
Հագուած ու շքուած երբ փողոց ելլաւ,
Կարծես թէ քովդ մէկը կայ պակաս:

Փայրիքաւ կ'երթաս, անդուլ կ'աշխատիս,
Ու կանոնաւոր դըրսով կը շահիս,
Բայց երբ իրիկուան յոգնած տուն դառնաս,
Կարծես թէ տունը մէկը կայ պակաս:

Սինէմա կ'երթաս, հանգիստ կը նստիս,
Որ խաղցուած փիւմէն դու բան մը սորվիս,
Շարժուն կը տեսնաս, սրտանց կը խնդաս,
Բայց կարծես քովդ մէկը կայ պակաս:

Իսկ ամառուան մէջ, օ՛ֆ, սոսկալի տաք,
Խըմես գարեջուր, ուտես պաղպաղակ,
Եւ մայեօդ առած լոգնալու կ'երթաս
Կարծես թէ քովդ մէկը կայ պակաս:

Իսկ ցուրտ ձմեռն ալ աշխատանքէդ վերջ,
Ռուման կը կարդաս քու սենեակիդ մէջ,
Բայց երբ քունդ գայ՝ անկողին մտնաս,
Ա՛յն ատեն կըզգաս թէ ի՞նչդ է պակաս:

Օ Տ Ա Ր ՈՒ Հ Ի Ն

Տաքարիւն է օտարուհին, տաք կըրակ,
Իր մարմինն է բամպակի պէս նեղ - ներսակ.
Դէմքով սիրուն, գեղեցկուհի անմահ,
Բայց ի՞նչ օգուտ, նայուածք չունի հայկական...:

Ժըպտուն դէմքով սիրոյ ճիւղէ կը ծախէ,
Սառ մարմինդ փուռի մը պէս տաքցնէ,
Եւ դու կ'ըսես գեղեցիկ ես իրական,
Բայց ի՞նչ օգուտ, աչքեր չունիս հայկական:

Պուլվառներէն լուռ ու մընջիկ կը քայլէ,
Մըխտարգի պէս քեզ իրեն կը քաշէ.
Եւ դու կ'ըսես՝ լաւ կտոր մ'ես պատուական,
Բայց ի՞նչ օգուտ, շրթներ չունիս հայկական:

Գարանփիլի մը պէս անուշ կը հոտի,
Երբ քովդ գայ՝ խելքդ գլխիդ կը քլորի.
Պոյով - պօսով հըրեշտակի է նման,
Բայց ի՞նչ օգուտ, վարսեր չունի հայկական:

Օտարուհին գեղեցիկ է վարդի պէս,
Բայց պէտք է որ հոգով - սրտովդ սիրես.
Հայ օրիորդով եղի՛ր պըսակ սրբազան,
Հայ օրիորդով քրէ՛ հարսնիք հայկական:

ՔԵԶԻ ՅԱՐՄԱՐ ԿՆԻԿ ՄԸ ԳՏԻՐ

Եթէ կ'ուզես ապրիլ խաղաղ,
Չար օրերու չըլլալ մատաղ,
Եւ ունենալ կեանք մը ընտիր,
Քեզի յարմար կնիկ գըտիր:

Եթէ կ'ուզես երջանկութիւն,
Ու չի լըսել ատելութիւն,
Վայել լուրջ կեանք մը սիրալիր,
Քու սըրտիդ պէս կնիկ գտի՛ր:

Եթէ կ'ուզես սուրբ ընտանիք,
Ապրիլ հանդարտ օրեր քաղցրիկ,
Պաղ արիւնովդ խոհեմ եղի՛ր,
Ու քեզ նման կընիկ գըտի՛ր:

Եթէ կ'ուզես կեանք հանելի,
Ու վայել սէրն սիրուն կոյսի,
Գեղանի կոյսերն մոռացի՛ր,
Ճիշդ քեզ նման կընիկ գըտի՛ր:

Եթէ կ'ուզես օրհնուած տուն,
Ատէ՛ փառքն ու գեղեցկութիւն,
Կեղծիքներէ միշտ ուշադիր,
Պարկեշտ, խոնարհ կընիկ գըտի՛ր:

ՏԱՐԻ Մ՝ԱԼ ԱՆՑԱԻ

Եւ ահա դարձեալ տարի մ'ալ անցաւ,
Տարի մը ամբողջ վասըն ոչինչի,
Տեսակ ու տեսակ հոգ, կսկիծ ու ցաւ,
Օրէ օր կարծես կը խոցուին մեզի:

Ժամանակն արդէն շատոնց է եկած
Օրուան ախոյեան հերոսն ըլլալու,
Անգործ բանուորին աչքերն են յառած
Շուտափոյթ գործող մեծ ուղեղներու:

Բանախօսութիւն ու հազար ժողով,
Հաւատացէ՛ք որ ոչինչ պիտ' արժէ,
Իրար հասկցէ՛ք երբ գտնէ իրար բով,
Օ՛հ, ասկէ անդին բոլորը պօշ է:

Դուք որ ամէն օր բեմերու վրայ
Կը բանախօսէ՛ք իբր հոռտոր,
Վերջ ի վերջոյ ձեր քիւն պիտ' խնդայ
Ձեզի յուսացող ժողովուրդն անգոր:

Դուք որ իբր քէ մեծ միութիւն էք,
Ու կը գործէք ալ յօգուտ հայ ազգին,
Ինչո՞ւ կեցեր էք, ասպարէզ իջէք,
Փրկեցէք մեր հէք մարմինն ու հոգին:

Դուք որ կը կոչուիք ազգային մեծեր,
Եւ գործ տեսնողներ էք ոչ-կատարեալ,
Ձաւակներու տէր հազար բանուորներ
Ձեզի կը յուսան, տըխուր ու մըռայլ:

Ժողով ու քարոզ մեզ ոչինչ կ'արժէ,
Ձեր օրաքերթերն ալ ըլլան ձեզի,
Օգնեցէք մեզի, կեանքդ դաժան է,
Եթէ կատարեալ մարդիկ էք գործի:

Սարքէք ամէն օր կարեւոր ժողով
Ու փչէք պաղ հով ամէն ժողովի,
Երբ որ մենք չըլլանք իրարու սիրով,
Ի՞նչ գործ որ ընենք պիտի ձախողի:

Ժամանակն արդէն շատոնց է եկած,
Օրուան ակոյեան հերոսն ըլլալու,
Անգործ բանուորին աչքերն են յառած,
Շուտափոյթ գործող մեծ ուղեղներու:

ԴԵՌ ՄԱՐԴ ԵՂԱԾ ՉԵՍ ԸԼԼԱՐ ...

Տարիքդ առնես ու մեծնաս,
Ըլլաս մարդ մը խելահաս,
Ունաս պէտք փառաւոր,
Ու յարգուիս ամէն օր...
Դեռ մարդ եղած չես ըլլար,
Եթէ չունիս սիրտ խոնարհ:

Ձաքալ, չանալս, չէօմլէկով,
Տուն տեղ կազմես դու շուտով,
Եւ յետոյ ամուսնանաս,
Զօնութներու տէր դառնաս...
Դեռ մարդ եղած չես ըլլար,
Եթէ ունիս կեղծ սիրտ չար:

Ըլլաս բժիշկ փաստաբան,
Ու դու գիտնաս ամէն բան,
Գիտութեամբդ հրաշալի,
Աշխարհ վերադ ըզմայլի...
Դեռ մարդ եղած չես ըլլար,
Եթէ ունիս կեղծ սիրտ չար:

Ըլլաս վարպետ կօշկակար,
Խանութք բանաս քեզ համար,
Աշխատեցնես ամէն օր,
Քառասուն մարպիկ գործաւոր...
Դեռ մարդ եղած չես ըլլար,
Եթէ ունիս կեղծ սիրտ չար:

Սեւ մագերըդ մերմըկի,
Տարիքդ հասնի ութսունի,
Դառնաս ծերուկ մ'ալեւոր,
Տըկար, անյոյս ու անգօր...
Դեռ մարդ եղած չես ըլլար,
Եթէ ունիս կեղծ սիրտ չար:

ՈՒՐԱՆ ԱՊՐԻՆՔ

Իմաստութեամբ մը հայկական,
Օր մը կ'ըլլաս վաճառական...
Վաճառական անքիֆայի,
Բայց չար բախտէն կը ձախողի:

Ձախողութիւն, յաջողութիւն,
Մերն են ստոնք, եղի՛ր ժպտուն:

Իմաստութեամբ մը հայկական,
Դուն կը բանաս մեծ մաշարան...
Ձեռն յաջողիք, կ'ընես վնաս,
Ձաքալ, դգալ վրայ կուտաս:

Մի՛ տխրիր դուն, եղի՛ր ժպտուն,
Որ շուա գտնես յաջողութիւն:

Իմաստութեամբ մը հայկական,
Կ'ապահովես մեծ նիւթական,
Ու կը բանաս խանութ գորգի,
Բայց աւա՛ղ... շուտ կը ձախողի:
Պէտք է որ դուն բախտդ անիծես,
Այլ միշտ պէտք է կամֆոյ յարգես:

Սյու աշխարհի ժամերդ անգին,
Աշխատէ՛ որ ուրախ անցնին.
Կեանքն անուշ է՝ շաքարի պէս,
Եթէ դուն գայն վայլել գիտես:

Պէտք է ապրիս ուրախ, անհոգ,
Թէ ոչ՝ կեանքը կ'ըլլայ դժոխֆ:

ԱՆՈՐ ՈՐ ՍԻՐԵՑԻ...

Ո՛ւր որ երթամ, ի՛նչ որ ընեմ, սիրուն դեմքդ կը յիշեմ,
Գիշեր ցերեկ, ամէն վայրկեան միայն քեզի կ'երագեմ...

Երբ ջուր խմեմ, գաւաթին մէջ անուշ դեմքդ կը փայլի,
Ապուր ուտեմ, պըմակիս մէջ քննուշ դեմքդ կ'երեւի:

Հացը խածնեմ, հացին վրայ դեմքիդ նկարը կը տեսնամ.
Եթէ այսպէս շարունակէ, օր մը պիտի խենդեցնամ.

Ամէն գիշեր երագիս մէջ ինծի կուգաս կ'երեւաս,
Ճերմակ ֆօդով դեմքդ ծածկած՝ իմ շուրջս պար

կը խաղաս,

Ու ինձ կուտաս անպատմելի ուրախութիւն մ'անսահման
Ա՛խ, արդեօք ե՞րբ այս երագըս պիտի ըլլայ իրական:

Ա Ն Վ Ե Ր Ն Ա Գ Ի Ր

Հրաշալիք մ'է գիրքը «Կալուստ»ին բայց պէտք է բարան
դուն զրկես փէշին, որ երթայ խօշին...

Փարայ կը ստեղծես շամփանյի շիշին, մեզէ կը շինես
կերտանը խուշին, բայց պէտք է մոռնաս

պարտքդ «Կալուստ»ին:

Բօլիտիքայ ժպիտ, բոլորն են սօշ, դուն պարտքդ զրկէ,
ստիկա է խօշ:

Շիտակն ըսէ, այդպէս չէ՞, Կալուստ:

ԵՐԱՆԻ՝ ԶԵԶԻ, ՈՒ ՎԱ՛Յ ԶԵԶԻ

Դուք որ գտած էք կեանքի հարք ուղիւ

Ու ամբողջ օրը հագած «ըզմոքին»,

Կը դիզէք տալար առանց քրտինքի,

Երանի՛՜ ձեզի

Զուլն ու չուվալը չէիք լաւ փանչնար,

Դուք որ ունէիք կարծր գրլուխ փար,

Ու այսօր տէր էք փառաւոր գործի,

Երանի՛՜ ձեզի

Դուք որ գտած էք մէյմէկ հաննար եար,

Գրչով՝ բանաստեղծ, աչքերով՝ գոհար,

Որ ձեզ կը սիրէ իրմէ աւելի,

Երանի՛՜ ձեզի

×

Դուք որ գովէնէ շըրջանաւարտ էք,

Ու Կալուստ կարդալ խիստ շատ կը սիրէք:

Բայց չէք վըմարեր իբրը «օթլախնի»,

Ամօթնե՛ր ձեզի:

×

Դուք որ դիպած էք փրանք ու տղար,
Վիլլաներ ունիք մարգերով դալար,
Ու չէք կամենար սանդիմ հայ որբի,
Վա՛յ եկեր ձեզի:

Դուք որ եղած էք մէյմէկ չափահաս,
Ու լաւ կը ճանչնաք չարն ու բարին խաւ,
Բայց պատմաւ կ'ըլլաք անհանոյ կըռուի,
Վա՛յ եկեր ձեզի:

Դուք որ սընունդի ունիք մեծ կարօտ,
Ու չոր հաց կ'ուտէք ամէն առաւօտ,
Զէք տար կէս փրանք մէկ հատ հաւկիթի,
Վա՛յ եկեր ձեզի:

Դուք որ ծերունկ մայրը կ'անարգէք,
Իր ծերութեան մէջ չէք յարգեր երբեք,
Ու կուտաք իրեն հոգեր ցաւալի,
Վա՛յ եկեր ձեզի:

ՀԱՅՈՒՀԻՆ ՈՒ ՀԱՅ ՊԱՐՈՆԸ

Հայ պարոնը անկուտի,
Շի՛ք բարիդեան մ'է եղած,
Լա՛յն բանթալօն կը հագնի,
Կը պտըտի գլխաբաց:

Հայ օրիորդը նագելի,
Կարմիր քսած չրթերուն,
Կը հետեւի մօտայի,
Ճիւլէներով փափկասուն:

Հայ պարոնը ամէն օր
Թրաշ ըլլայ, ածիլուի,
Աղջիկներու հետ աղուոր
Հագուել, չքուի պտըտի:

Հայ օրիորդը կոյս մ'առողջ,
Հարուստ էրիկ կ'երաղէ,
Որ իր կեանքին մէջ ամբողջ,
Ուտէ, խմէ, քէյֆ ընէ:

Հայ պարոնը զարգացած
Չ'ուզեր խօսիլ հայերէն,
Շարժումներով չփացած,
Միշտ կը խօսի գաղղիերէն:

Հայ օրիորդը գեղանի,
Թրաշ կ'ըլլայ տղու պէս,
Կարճ ֆիսթաններ կը հագնի
Ու կը ներկէ քիթ, երես:

Հայ պարոնը սին հանճար,
Չի հաւնիր հայ օրիորդին,
Շուտով կ'ըլլայ սիրահար:
Երբ տեսնէ օտարուհին:

Հայ օրիորդը գործունեայ,
Ապուր եփեւ մը դիտէ,
Տունը նստի, դուրս չելլայ,
Լուայ չանախ — թէնճիրէ:

Հայ պարոն հայ օրիորդին,
Երբ կամաց մը աչք ընէ,
Հայ օրիորդը խըրս կ'եյյայ, —
«Բի'ս սրիկայ» կը գոչէ:

ՄԷԿ ՆԱՅՈՒԱԾՔՈՎ

Լեզուդ անուշ մեղրի պէս,
Քեզ կը սիրեմ ես սրտէս,
Դու եար մըն ես հարազատ,
Չունիմ ես եար քեզմէ դատ:
Դէմքդ փայլուն լոյսի պէս,
Ես կեանք չունիմ առանց քեզ,
Երբոր քեզմէ բաժնուիմ,
Խաչո՛ր կ'իյնամ, կը մեռնիմ:
Քնքոյշ ալսերդ կոյսի,
Նման կարմիր խընձորի,
Շոյեմ, սիրեմ ու խածնեմ
Ու խընձորի պէս ուտեմ:
Դու գիտութեան լոյս հանճար,
Իսկ մերկ մարմինդ սուրբ տաճար,
Լեզուդ կանթեղ սըրբութեան,
Սիրտդ ալ սիրոյ սուրբ խորան:
Մեւ աչքերդ գեղունակ,
Սիրոյ կրակ ու նիզակ,
Մէկ նայուածքովդ միայն
Ինձ եղար եար սիրական:

ԵՐԳԷ՛, ԲԼԲՈՒԼ

Երգէ՛, բլբո՛ւլ, դարնա՛ն երգեր,
Վրան վարդի թուփերուն.

Երգէ՛, բլբո՛ւլ, չքնա՛ղ երգեր,
Մեզ պէս անտէր որբերուն:

Մենք անտէր ենք, խեղճ, մինակ ենք,
Կարօտ՝ տան մը հայրենի.

Մենք խոցուած ենք, ծարաւի ենք՝
Քո երգերուն քաղցրալի...

Աչնան դալուկ տերեւներ ենք՝
Գերի հովու քմայքին,
Վա՛խ, չկրցանք ուռճանալ մենք
Երկինքին տակ մեր երկրին:

Երգէ՛, բլբո՛ւլ, դարնա՛ն երգեր,
Վրան վարդի թուփերուն.
Երգէ՛, բլբո՛ւլ, չքնա՛ղ երգեր,
Մեզ պէս անտէր որբերուն:

ԱՇՈՒՂԱԿԱՆ

ՈՒՋԵՍ ԶՈՒՋԵՍ

Երկայն մագերնին կտրեցին,
Ֆիսթաններնին կարճեցուցին...
Կարճեցուցին մինչեւ ծունկեր,
Կ'ուզեն ցոյց տալ դեռ ատկէ վեր:

Քար ալ ըլլաս պիտի տեսնաս,
Ուզես չուզես գլխէ կ'ելլաս:

Արեւ չողայ, օդը տաքնայ,
Հազնին ֆիսթան մետաքսայ...
Ֆիսթաններ նուրբ ու ֆանթէզի,
Տակը ի՛նչ կայ կը տեսնուի:
Աստուածավախ սուրբ մ'ալ ըլլաս,
Ուզես չուզես գլխէ կ'ելլաս:

Լեցուն կրծքերնին աննրման,
Նրբ որ քայեն՝ կը թըրթրուան...
Ու դուն կ'ատես կեանքը պէ՛քեար,
Զի նայելով չես կշտանար:

Սուրբ դրախտի սուրբ մ'ալ ըլլաս,
Ուզես չուզես գլխէ կ'ելլաս:

Սիրոյ փափուկ դէմք մը սիրուն,
Արեգակի նման փայլուն...
Խոր նայուածքով երբ քեզ նայի,
Սիրոյ իշխանը կը բացուի:

Հեզ ու խոնարհ մէկն ալ ըլլաս,
Ուզես չուզես գլխէ կ'ելլաս...:

ԱՄԷՆ ԲԱՆ Է ՍԻՆ

Ճերմակ մարմինը՝ մարմարէ արձան,
Եկուր համբուրուինք լըռիկ ու անձայն.
Սիրոյ պարտէզիս սըխտորն ու աղցան,
Քու սիրոյդ համար եղան ցիր ու ցան:

Նրազեմ առջեւդ դուռնաւ — տիւմպէլէկ,
Աննժման երգ մը, անուշով դէյպէկ,
Եւ դուն ալ խաղաս ու նետես կէօպէկ,
Մինչեւ որ խայտան մանկունք ու պէպէք:

Յետոյ առանձին մենք երթանք տանսին,
Զիրար գրկելով պարենք միասին,
Մինչեւ որ մարի գիշերուն լուսին,
Զի հաճոյքէ զատ ամէն բան է սին:

ԻՏԷԱԼԻՍ

Թող խաւարին ամբողջ աստղեր,
Թող թոյն սփռէ ամբողջ եթեր,
Գարնան վարդերն ալ աննման,
Զորնան, ամէնքը յաւիտեան:

Դարձեալ ես կամք պիտ' տամ եսիս,
Ու պիտ' վազեմ դէպ' իտէալիս:

Հողույս պարտէզը չիրիմ դառնայ,
Երջանկութիւնս անհետանայ,
Ամբողջ յոյսերս իմ այն պայծառ
Դառնան ամէնքը սեւ խաւար:

Դարձեալ ես կամք պիտ' տամ եսիս,
Ու պիտ' վազեմ դէպ' իտէալիս:

Մահ ու սարսուռ պատէ հոգիս
Եւ չունենամ դարման ու յոյս,
Օրհնութիւններն պատկենական,
Թող ինձ համար անէծք դառնան:

Դարձեալ ես կամք պիտ' տամ եսիս,
Ու պիտ' վազեմ դէպ' իտէալիս:

ՔՈՎԸՍ ԸԼԼԻ...

Խաղաղ ուկէանն ալեկոծի,
Աշխարհ փլլի ու կործանի,
Գեղ բնութիւնն դժոխք դառնայ,
Ու երկինքէն կրակ տեղայ...
Հոգս անգամ պիտի չըլլի,
Եթէ եարըս քովըս ըլլի:

Դաշնակ, Հնչակ ու Ռամկավար,
Թո՛ղ բղքտեն, ուտեն իրար...
Բիրտ խօսքերով զիրար ատեն,
Պօռան, կանչեն ու հայհոյեն...
Հոգս անգամ պիտի չըլլի,
Եթէ եարըս քովըս ըլլի:

Յառաջ, Պայքար ու Երեսան,
Իրարու հետ անհաշտ մնան...
Պայքարը Թո՛ղ միշտ պայքարի
Ի դէմ Յառաջ օրաթերթի,
Հոգս անգամ պիտի չըլլի,
Եթէ եարըս քովըս ըլլի:

Կըլիւ մըղեն | Ռուս ու Ճաբոն,
Իրար ուտեն իբրեւ ժամպոն...
Դաշնագիրներն ալ ժընեւի,
Ամէնքն ալ Թո՛ղ ձախողի,
Հոգս անգամ պիտի չըլլի,
Եթէ եարըս քովըս ըլլի:

Ծագի հըզօր մեծ հրաբուխ,
Այրի տանըս դուռն ու սանդուխ,
Բոցերու մէջ սարսափելի
Ամբողջ տունն ալ վրաս փլլի,
Հոգս անգամ պիտի չըլլի,
Եթէ եարըս քովըս ըլլի:

Ձ Ա Յ Ն Ե Ր

Իմ հայրենի լեռանց մէջէն,
Ձայն մը անուշ, չեչտով մը չէն՝
Կ'ըսէ ինծի — կեանքիդ մէջ քու
Չըլլայ մոռնաս հաւատքն Հայու :
Իմ հայրենի ծաղկանց մէջէն,
Շըշուկ մ'աղու, խիստ մեղմօրէն՝
Կ'ըսէ ինծի — մի՛, մի՛ մոռնար
Քու մայրենի լեզուդ պայծառ :
Իմ հայրենի Թռչնիկներն վէս՝
Խըրատ կուտան ինձ մօր մը մէս,
Կ'ըսեն ինծի — դու յաւիտեան
Պէտք է սիրես Մայր - Հայաստան :

ՏՈՒԱՐՃԻՆ... ՀԱՅՈՒՆԻՆ

Ամերիկա երթալ կ'ուզէ աղուոր Հայունսն,
Անուշ կուգայ իր ականջին ձայնը տուարին,
Հայ օրիորդը ծունկի եկած՝ մօրը կ'աղաչէ,
Որ տուարճի, գէնկին, աղուոր էրիկ մը դտնէ:

Ձէնկին տուարճիս,
Ծերուկ տուարճիս,

Հայ օրիորդին քով մեծ պատիւ ունիս...
Կոկիկ չքուած երիտասարդներ Ֆրանսա կու գան,
Իրենց ուղած Հայ օրիորդ կ'առնեն ու կ'երթան.
Իսկ մենք պէքեար կ'երթանք տխուր պարսպ սենեակներու
Անոնց վրայ նայելով, ա՛խ, կ'ըլլենք թուքերնիս:

Ծիք հազուստներով,
Տուարին ուժով,

Հայ օրիորդները կը խաբուին չուտով:
Բախտին բերամբ երբ օր մը Ամերիկա երթաս,
Այդ չիք հազուած պարոնները դու պիտի տեսնաս,
Պիտի տեսնաս ու զարմանաս որ են քէօմբուճի,
Սեւ ներկուած երեսներով կարծես պոյաճի:

Սիրուն Հայունսն,
Ճահիլ Հայունսն:

Հաւատա՛, դու ինձ, շատ պիտի խաբուիս,
Հոս՝ Ֆրանսա, Մարսէյլ, Լիոն հայ երիտասարդներ,
Կը փնտռեն քեզ պէս սիրուն աղուոր աղջիկներ,
Որ ձեզի հետ կարգուելով՝ ըլլան երջանիկ,
Պէքեար կեանքէ ազատուելով՝ կազմեն ընտանիք:
Սիրուն Հայունսն,
Ճահիլ Հայունսն,
Այս սուրբ առիթէն չըլլայ որ փախչիս...:

ՀԱՅ ՈՐԲԻՆ

Արշալոյսի տեսքն հրաւառ,
Պաւար է քեզ մի սեւ խաւար,
Եւ երբ տեսնես չըքեղ լուսին,
Գիտեմ աչքերդ միշտ կը լեցուին...:

Բայց մոռացիր դու ամէն բան,
Նոր հողիով մը յաղթական,
Ընտրէ իտէալ մը փառաւոր,
Եւ միշտ ուղղուէ դէպի անոր:

Վստահ եղիր, թէ այս աշխարհ,
Ունի հողեր մեզի համար,
Բայց պէտք է որ դու համբերես,
Ու այս կեանքիդ պայքարն յաղթես:

ԹՈՒՉՆԻԿՍ

Առաւօտ մը՝ տխուր ձմրան,
 Գարնան մի թռչնիկ,
 Զուարթ ձայնով մը աննրման,
 Երգեց երջանիկ
 Երգ մը անուշիկ, երգ մը սիրասուն:
 Դեռ ան ձմեռ էր,
 Եւ զարնան սիրուն գեղ թռչնիկներու
 Գալու ատեն չէր.
 Ո՛հ, անի կուգար, շա՛տ հեռու տեղէ,
 Յոգնած ու քրտնած,
 Ինձ իր անուշիկ երգով կ'աւետէր
 Լուր մը Հայրենեաց,
 Լուր մը քաջարի Հայ հերոսներէն՝
 Ոմանք մարտի մէջ,
 Սէգ յաղթանակի դըրօշն պարգեր են
 Կռուին տալով վերջ...:
 Այդ կռուին երգն էր որ, ինչ կ'աւետէր
 Իմ սիրուն թռչնիկ:
 Յուրտ ձմրան մէջէն բերաւ անվեհեր,
 Այս լուրն երջանիկ...:

ՁԱՅՆ ՄԸ

Իրիկուն է... խուցիս մէջ նստած,
 Աչքներով թաց
 Կը գրեմ լռին, յուսահատ հոգւով
 Ճրագի մը քով:

Բիւր երազներով կը թռչիմ հեռու,
 Ուրախ օրերու.
 Կը թռչիմ մէջէն, հուրի ու սուրի
 Եւ կամ կրակի...:

Եւ մերթ յուսահատ, տրտում ու տխուր,
 Հալած սրտովս լուռ,
 Կը զարնուի խոր՝ ձայն մը ուղեղիս,
 Ու կը տանջէ զիս:

Ձի ձրգեր նա ինձ, որ գրեմ վերջին,
 Տողերս կըրկին.

Կը հալի մոմըս, կ'ըսպառի լըռին
 Յաւովս տրտմադին,

Ու դեռ կը տանջուիմ ես շարունակ
 Խուցիս մէջ մինակ...:

Վեհ ձայն մը կայ որ կը զարնէ սըրտիս,
 Ու կը տանջէ զիս...:

Իմ Հայրենիքիս ձայնն է սիրելի,
 Բայց խիստ եմ հեռի:

ՄԵՐ ԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Բարիք խօսող մեզ համար
Միութիւններ անհամար
Ունինք չափէն աւելի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Օրաթերթեր բիւր անթիւ
Մեր մէջ ունին ոչ հաշիւ,
Լոյս կը տեսնեն անթերի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Միութիւններ բազմանդամ
Ունին ոսկի ու դրամ,
Տէր են տասը միլիոնի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Մանկապարտէզ ու դպրոց
Տէրն շատ տուած է Հայոց,
Որ մեր աղքը ուսանի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Տէր պապա եւ տիրացու,
Բիւր աղջիկներ հարսընցու
Տէր շատ տուած է մեզի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Բանաստեղծներ ու քերթող,
Ճարպիկ մարդիկ գործ չինող
Հայ ազգը միշտ շատ ունի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Ամէն բանի մասնադէտ,
Մեծ գործերու մեծ վարպետ,
Մենք եղած ենք խելացի,
Բայց մեզ մէկ բան կը պակսի...

Մեծ ազգերու շունեցած
Տաղանդը մեզ է տրուած,
Բայց կը պակսի մեզ մի բան,
Ըսէ՛ք տեսնեմ, ի՞նչ է ան... :

ԴԵՐՁԱԿԻՆ ԵՐԳԸ

Մենք դերձակներս ժիր աշխատող,
Մերկ մարմինին բացը գոցող,
Մենք կը կարենք գոսթիւմներ չիք,
Ձեր շիբութիւնն մեզ կը պարտիք:

Մենք՝ դերձակներս, ժիր աշխատող,
Մենք հերոսներ, գործին յաղթող:

Մեր մեքենան չուտով դառնայ,
Որ մեր դործը յառաջ երթայ,
Ձեւենք, կարենք ժաքէթ, բանթուլ,
Որ մեր փարան միշտ ըլլայ պօլ:

Մենք՝ դերձակներս, ժիր աշխատող,
Գիշեր ցերեկ մենք շահինք փող:

Չափենք, ձեւենք ու կը կտրենք,,
Տաք արդուկով ծուռը շտկենք,
Գոսթիւմներ նուրբ ու սիւր - մըզիւն,
Ամէն տեսակ, աժան ու սուղ:

Մենք՝ դերձակներս, ժիր աշխատող,
Մենք ժրաջան ու համբերող:

Գիշեր, ցերեկ միշտ կը կարենք,
Որ մարդկութիւն չի մնայ մերկ,
Մեր արհեստով մենք յաւիտեան
Կը գոցենք ձեր տակն ու վրան:

Մենք՝ դերձակներս, ժիր աշխատող,
Մերկ մարմինին բացը գոցող:

ՍԻՆԵՄԱՅԻՆ ՄԷՁ

Ձըմրան օր մըն էր,
Մինակըս էի, չուէի ընկեր.
Ասդին ու անդին շատ պըտըտեցաւ,
Յետոյ ձանձրացայ, գացի սինէմա.
Հազիւ թէ դըռնէն ներս մտած էի,
Տեսայ աղջիկ մը սիրուն, գեղանի,
Որ թերթ կը կարդար, նստած առանձին,
Առանց նայելու ասդին ու անդին.
Իր մօտ ուղղուեցայ դանդաղ քայլերով
Ու գացի նըստայ իր աթոռին քով.
Աչքերուս ծայրով գինքը քննեցի,
Մեծ ուրախութեամբ ինքնիրենս ըսի.
«Այս իրիկուն դըրախտի կեանք մը կ'ապրիմ,
. Եթէ յաջողիմ »:
Օրիորդը լուռ էր, երբեք չէր խօսեր,
Թերթը կը կարդար ու միշտ կը ժպտէր:
Իսկ ես անհամբեր, ուրախ ու լըռիւն,
Կը սպասէի որ լոյսերը մարին:
Եւ ահա՛ յանկարծ լոյսերն մարեցան,
Ըսկըսաւ խաղալ խօսուն սինէման:
Օրիորդն ուրախ էր եւ միշտ կը ժպտէր,

Դէմքէն կը բղխէր՝ ժպիտ, հրճուանք, սէր.
 Ես քաջալերուած ժպտուն դէմքէն չէն,
 Ձեռքս կ'երկարեմ, կը բռնեմ ծունկէն,
 Բայց օրիորդը ինձ «Բարտօն» մը կ'ըսէ,
 Եւ կամացուկ մը ծունկը կը քաշէ:
 Հոգիս կը նեղուի, սիրտս կ'ելլայ դող,
 Ձի առաջին փորձս անցաւ անյաջող.
 Երկրորդ փորձ մըն ալ կրկին,
 Ձեռքս կը տանիմ իր նազիկ ծունկին.
 Այս անգամ դարձեալ ինձ կ'ըսէ «Բարտօն»,
 Ու կը քաշէ իր նուրբ ծունկը մինեօն:
 Ա'լ կը բարկանամ, հոգիս կը նեղուի,
 Նորէն ինքնիրենս ես կ'ըսեմ ինծի.
 «Անպատճառ ինծի ճիւղէ կը ծախէ,
 Եւ կամ զօռովէն նազ ընել կ'ուզէ».
 Երրորդ փորձ մըն ալ կը փորձեմ կրկին,
 Դըպչելու համար իր նազիկ ծունկին:
 Հազիւ թէ ձեռքըս վերցուցած էի,
 Որ իր զգայուն ծունկը շոյէի,
 Յամկարծ երեւիս ապտակ մը դարկաւ,
 Եւ ամբողջ սալը արձագանդ տուաւ.
 Ու բանձարի պէս ես կարմրեցայ,
 Ամբողջ սալին մէջ խայտառակ եղայ:

Բարոյասկան

Ամէն ժպտողէն դուք բան մի յուսաք,
 Վերջը ինծի պէս կ'ըլլաք խայտառակ:

ՅԱՐԳԱՆՔ ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՌԻՆ

Իզական սեռը պէտք չէ որ ատենք,
 Միշտ ծունկի եկած՝ յարգենք ու պատուենք.
 Քանզի անոնք են աստղ, արեւ, լուսին,
 Յարգանք, միշտ յարգանք իզական սեռին:

Մոմերնիս վառած, առջեւին կեցած,
 Յարգենք ու պաշտենք իբր թէ Աստուած...
 Ձի անոնց ձեռքն է կեանքի բանալին,
 Յարգանք, միշտ յարգանք, իզական սեռին:

Հրեշտակներ են անմեղ ու արդար,
 Իրենց մօտենանք պարկեշտ ու խոնարհ,
 Որ սիրոյ դռներն մեր առջեւ բացուին,
 Յարգանք, միշտ յարգանք, իզական սեռին:

Խնայողութիւն փայտէն քօմիրէն,
 Յուրտ ձմեռուան մէջ մեղ կը տաքցեն...
 Այս մեծ շահ մըն է մեր պօշ քսակին,
 Յարգանք, միշտ յարգանք, իզական սեռին:

Անոնք են հիմը այս մեր աշխարհի,
Երբ անոնք չըլլան՝ աշխարհ կը փլի,
Եւ մենք կ'աւանդենք մեր անգին հոգին,
Յարգանք, միշտ յարգանք, իգական սեռին:

Իգական սեռը ունի մեծ աշխոյժ,
Պատերազմի մէջ եղած են չափուչ...
Իշխելու համար մեծ տաղանդ ունին,
Յարգանք, միշտ յարգանք, իգական սեռին:

Անգլիոյ մէջ կայ կին երեսփոխան,
Մօտ ատենէն ալ նախագահ կ'ըլլան.
Այս մեծ փաստ մըն է իրենց կորովին,
Փառ՞ք ի բաղձունս իգական սեռին:

ՄԵՆՔ ԱՆՈՅԵԱՆ ՇԱՏ ԲԱՆԻ

Պզտիկ ազգ ենք, բայց ախոյեան շատ բանի,
Շատ բաներէն ձեզի միայն պիտի յիշեմ մի քանի.
Թէ չինելու, թէ քանդելու ունինք հըսկայ զօրութիւն,
Մէկ օրուան մէջ մենք կարող ենք կազմել հազար
միութիւն:

Ահա այսպէս, մենք ախոյեան օրաթերթեր հանելու,
Մեծ բառերով խմբագրական, խրատական գրելու,
Մենք ախոյեան՝ իրարու քիթ, աչք ու ականջ հանելու.
Օ՞, կոտրած ենք մենք ըրքօրը իրար գլուխ ջարդելու:

Մենք ախոյեան՝ գիշեր ցերեկ փարիզ, Ժընէվ երթալու,
Մենք ախոյեան՝ չորս հինգ տեսակ գործօն օֆիս
կազմելու:

Մենք խելացի, մեր խելքն ու միտք կը հառնի ամէն ինչի
Ու հազարներ մենք կը ծախսենք միայն վասըն ոչինչի:

Մենք ախոյեան՝ աննախընթաց երեկոյթներ սարքելու,
Օ՞, կոտրած ենք մենք ըրքօրը ժողով ու ճառ խօսելու.
Ձենք ձանձրանար ամէն իրկուն կը գումարենք մե՞ծ
ժողով

Ու ամէն մէկ ժողովի մէջ մենք կը փչենք հազար հով:

Ժողով ու ճառ, թէյասեղան, հացկերոյթներ անհամար,
Այս ամէնը պէտք է գիտնանք ոչինչ կ'արժեն մեզ համար
Հազարի տեղ, լաւ է մեզի ունենալ մէկ միութիւն,
Մէկ միութիւնն ալ կրնայ տալ հազարներու փրկութիւն:

ՄԻՆՁԵՒ ԶՈՐՆԱՆՔ, ԹԱՌԱՄԻՆՔ...

Հասակովդ սլացիկ,
Սեւ աչքերով գեղեցիկ,
Աղջիկ մըն ես սիրելի,
Դու հրեշտակ երկինքի,
Ինձ տուիր կեանք ու հոգի,
Անուշ ժպտովդ ընտիր,
Սիրոյ աչքերըս բացիր:
Ըլլամ թռչնիկ փափկասուն,
Կուրծքիդ վրայ շինեմ բոյն,
Բոյն մը վարդի թերթերով,
Հիւսուած ոսկի թելերով:
Որուն մէջէն շարունակ,
Դիտեմ դէմքդ գեղունակ,
Զի աչքերէդ անվրթար,
Ես երբեք չեմ կշտանար:
Ըլլամ կեանքիդ յար ընկեր,
Սիրոյդ երգեմ մեղմ երգեր,
Կեանքը վայլենք ու ժպտինք,
Մինչեւ չորնանք, թառամինք:

ԻՐԱՐ ՍԻՐԵՆՔ

Պաճանախըս դաշնակցական, երիտասարդ պիտանի,
Իր գլխուն մէջ ազատութեան դադափարներ կը տանի,
Իր գիտցածը ան կը պաշտէ, կը պաշտպանէ ժպտով չէն,
Հոգին իրմէ առնես տանիս վաղ չանցնիր իր գիտցածէն:

Աներ-պապաս ուսմկավար է, տաքուկ հովեր կը փչէ,
Դաշնակցական պաճանախիս «Բան չես գիտեր» կը կանչէ
Եւ շատ անգամ մտերմական, անուշ խօսքերով ընտիր,
Պաճանախըս կը խրատէ, ու կ'ըսէ «Մեզ միացիր»:

Իսկ տալոջս երրորդ տղան, հնչակեան մը կատարեալ,
Տարիքն առած աներպապիս, կուտա նայուածքներ մուշլ
Ու շատ անգամ, դուրսը, ներսը, երբ իրարու հանդիպին
Կամացուկ մը եւ կամ ուժգին, կը կոխեն իրար պոչին:

Իսկ էնչթէս, որ իր խելքով միայն իրեն կը հաւնի,
Իմ տալոջս տղուն գլխուն դուռ մ'է դարձեր փորձանքի,
Կը հայհոյէ ուսմկավարին, դաշնակցական ու հնչակին,
Ու կը մաղթէ որ ամենքը գետինին տակը անցնին...

Մեծ ներողութիւն պզտիկ թողը լուրջ աղջկի մը գեղանի,
Ամբողջ հոգւով ինքըզինքը նուիրած է կրօնքի,
Զինք տեսնողը կը հիանայ, հմայիչ է, գեղեցիկ,
Բայց ինչ օգուտ, ամբողջ սրտով եղած է թունդ կաթո-
լիկ :

Իսկ քենիս ալ իր կրօնքով, աստուածավախ բողոքական,
Կը հաւատայ որ երբ մեռնի, պիտի ապրի յաւիտեան.
Աստուածավախ ազնիւ սրտով ան բարեպաշտ կին մըն է.
Բայց ի՞նչ օգուտ, ամբողջ սրտով կաթոլիկները կ'ատէ :

Աներձագիս տղուն թողը, իմաստութեան մի փարոս,
Իր ունեցած ամբողջ խելքով եղած է ան օրթօտօքս.
Խեղճ թշուառին բարիք ընել, իր անձին պէս կը սիրէ,
Բայց ի՞նչ օգուտ, ամբողջ սրտով բողոքականները
կ'ատէ :

Իսկ պաճանախս՝ թէպէտ բարի բայց կրօնքով կոտապաշտ
Իր չի տեսած սուրբերուն հետ ան յաւիտեան է անհաշտ.
Իրմէ մեծերն ու ծերերը մեծ յարգանքով կը յարգէ,
Բայց ի՞նչ օգուտ, ամբողջ սրտով բարեպաշտները
կ'ատէ :

Ամէն անհատ իրեն յատուկ մտածելու ձեւն ունի,
Ամէն անհատ իր շատ սիրած գաղափարին կը յառի.
Բայց պէտք չէ որ վրիժառու ըլլանք յաւէտ իրար հետ,
Քանի որ մենք ուշ կամ կանուխ պիտ խառնուինք
հողին հետ :

1500 ՏԱՐԻՆԵՐ ԱՌԱՋ

Հազար հինգ հարիւր երկար տարիներ անցեր դացեր են,
Բայց մենք քանդեր ենք, ոչինչ ենք ձգեր մեր հին
անցեալէն :

Մենք ժամանակին մեծ ազգ ենք եղած, հանճար,
խելացի,

Եւ ազատութեան տիպար ենք եղեր բարի նախնիներ:
Մենք ունեցեր ենք իշխաններ հզօր, բանակներ հսկայ,
Զօրեղ ու կարող ազգ մըն ենք եղեր աշխարհիս վրայ:
Հազար հինգ հարիւր տարիներ առաջ, մենք աշխարհակալ
Ազգ մըն ենք եղեր, միաբան ապրող, բարի ու կրթեալ:
Մենք ունեցեր ենք մեծ թագաւորներ, բանակներ կտրիճ
Եւ իրարու հետ եղբայր ենք եղեր ազնիւ հոգւով ջինջ:
Ու վերջապէս մենք ազգ մըն ենք եղեր, եւ մեծ
պետութիւն

Իշխեր, տիրեր ենք տարածելով մեր ուժ և յաղթութիւն:
Բայց այսօր, աւաղ, այդ հին փառքերէն մենք ունինք
ոչինչ,

Մենք ունինք միայն հայոց պատմութեան գիրքեր
կազդուրիչ:

Մեր այրած սրտին չոր մխիթարանք մենք ունինք
միայն...

Կուսակցութիւններ իրենց գոյներով վառ ու անմահ:
Մեր մեծ արքաներ, յաղթող իշխաններ բոլոր դացեր են
Ու անոնց տեղը կուսակցութիւններ եկեր բազմեր են,
Որպէսզի այս մեր պանդուխտ հայութիւն շուտով
ազատի,

Վախճամ իրենցմով մընացածըն ալ երթայ կորսուի...

BARY

Թէպէտ անասուն, բայց դուն ունէիր ասունի հողի,
Վեհանձն հողովորդ դարմանք կ'աղղէիր դու ամէն ոքի,
Հսկա՛յ մարմնովորդ կարծես թէ էիր առիւծ մը արի,
Հատ մ'ալ քեզի պէս դժուար է գտնել, անմա՛ն Պառի:

Քու տիրուհիդ գուրգուրանքին տակ, մեծցա՛ր,
ձերացա՛ր,
Հազար խնամքներ, զոհողութիւններ լուկ քեզի համար.
Տնեցիներուն բարեկամն էիր դու երկար տարի,
Դուն այսօր չիկաս, բայց մի՛շտ պիտ' յիշուիս սիրելի
Պառի:

Շրջուն աչքերով դու միշտ ունէիր նայուածք խելացի,
Նայուածքով միայն դուն վախ կ'աղղէիր ամէն չար
անձի:

Բնաւորութեամբ դուն նմանէիր անմեղ ոչխարի,
Այսօր ալ չիկաս, յաւէտ հեռացար, անուշիկ Պառի:

Խիստ պատկառալից երեւոյթովդ դուն՝ հեղ սիրտ մը
խոնարհ

Ազնիւ տիրուհիդ վրադ նայելով շատ կ'ուրախանար.

Ամբողջ դղեակին պահապանն էիր ուժով կորովի,
Բայց այսօր չիկաս, յաւէտ հեռացար, սիրելի Պառի:

Թէպէտ դու չըկաս, բայց յիշատակըդ պիտ' մընայ
անմահ,

Նկարըդ պիտ' կախուի շքեղ դղեակին պատերէն ի վար
Տնեցիներուն աչքը ամէն օր, նկարիդ յառի,
Հանգչէ դու հանդարտ, սիրուն անասուն, սիրական
Պառի:

Միջերկրականի քնքոյշ ալիքներ թող քունըդ օրրեն
Վիթրանշի անուշ գեփիւռներէն դով՝ քեզի մեղեդի,
Երբ դիչեր ըլլայ, ծառերն սգաւոր սրտերնուն խորէն
Գուրգուրոտ բառեր փսփսան քեզի, իմ բարի Պառի:

ԵԱՐ ՈՒՆԵՆԱՄ...

Ձուրը դինի կը շինեմ,
Քարէն ալ հաց կը հանեմ,
Անհամ կեանքի կուտամ համ,
Երբոր եար մը ունենամ:

Աշխարհ կ'ըլլայ ինձ ոչինչ,
Գը մոռանամ ամէն ինչ,
Կտրիճ, հերոս կը դառնամ,
Երբոր եար մը ունենամ:

Կը կլլեմ ես հովն ու ծով,
Կ'անցնիմ ովկէան լողալով...
Զօրեղ Սամսոն մը կ'ըլլամ,
Երբոր եար մը ունենամ:

Քալելու տեղ կը թռչիմ,
Ուրախ զուարթ կեանքն ապրիմ.
Ո՛վ որ տեսնեմ կը խնդամ,
Երբոր եար մը ունենամ:

Կ'ըլլամ քերթող՝ հընարիչ,
Եւ կամ վարպետ նըկարիչ...
Գիշեր ցերեկ կը խնդամ,
Երբոր եար մը ունենամ:

Կ'ըլլամ մարդը ամենուն,
Փիլիսոփայ կամ գիտուն:
Էշուն հաւկիթ ածել տամ,
Փնտռած եարըս երբ գտնամ:

ԲԱՆՁԱՐԱՅԻՆ ... ԲԱՅՑ ՀԱՆՃԱՐԱՅԻՆ

Մեր տան դըրացի՝ պարոն Պաթլըճան,
Ունենալ կ'ուզէ մէկ աղուոր եարճան.
Այս նպատակով կը հեծնայ իր ձին,
Ու շիտակ կ'երթայ քեռորդի Տանձին:

Եւ երկուքը հոն խորհին, մըտածեն,
Գըտնել աղջիկ մը իրեն սիրածէն:
Թէպէտ տարիքը հասած էր ձմրան,
Բայց դեռ ան ունէր տաք սէրը գարնան:

Ու մեր երկուքը նըստին քովէ քով,
Կը սկսին խօսիլ մեծ ախորժակով՝
Գիւղի աղւորիկ աղջըկանց վրայ.
Թէ արդեօք ո՞րը խըմէթ պիտ'ըլլայ:

Կ'ընտրեն աղջիկը գեղին Դըղոմին,
(Աննըման թուր հասունդած Սեխին):
Յետոյ կ'որոշեն թուր Սխտորին,
(Էն մեծ աղջիկը հաստ կանանչ Սոխին):

Նամակ կը գրեն սլարոն Լօլիկին,
Կ'ուզեն նըկարը օրիորդ Քէշկէկին.
Ու ծեր Զիրօղին հին տունը կ'երթան,
Ուզելու համար օրիորդ Լաքէրտան:

Բայց յանկարծ խենթի պէս կը փափաքին,
Տեսնել աղջիկը կըծու Պըղպեղին.
Հանրակառք կ'առնեն ու շիտակ կ'ուղղուին,
Մեծ ու աննըման պալատը Աղին:

Վերջապէս կ'ընտրեն աղջիկը Բողկին,
Ու երկու օր վերջ ալ կը նշանուին...
Իսկ երրորդ օրը նշանը ետ կուտան,
Եւ չորրորդ օրը կ'ըլլան շատ բիւշման:

Եւ ահա այսօր տարի մ'է անցած,
Պարոն Պաթլիճան դեռ չէ նշանուած.
Կ'ուզէ նըշանած իր սրտին յարմար,
Բայց իր ուզածը չի կրնար գտնալ...:

ԶԵՌԻՔ ԶԵՌԻՔԻ

Թշուառութիւն, տառապանք,
Մենք ա'լ յաւէտ կը մոռնանք
Ու մենք կ'առնենք նոր հոգի,
Երբ որ գործենք ձեռք ձեռքի:

Մենք կը շինենք դիւղ, քաղաք,
Երբ մեր հոգերն մենք անկանք,
Ու կը հասնինք մեծ փառքի,
Երբ որ գործենք ձեռք ձեռքի:

Հազարներով գաղթական
Շուտ կը զրկենք Հայաստան,
Մեր խեղճութիւն կ'ամոքի,
Երբ որ գործենք ձեռք ձեռքի:

Մենք ալ կ'ըլլանք խոշոր ազգ,
Երբ մենք շուտով կը մոռնանք
Կռիւ Դաշնակ, Հնչակի,
Ու երբ գործենք ձեռք ձեռքի,

Շուտով շոմաժ կը ստանանք
Ու կը վայլենք բիւր յարգանք:
Յարգանք պատիւ մեծ ազգի
Երբ որ գործենք ձեռք ձեռքի:

Մեզ ալ գործէն չեն հաներ,
Օտարական չեն կոչեր,
Չենք հանդիպիր բարձունքի.
Երբ մենք գործենք ձեռք ձեռքի:

Տաճարը Էջմիածնին
Կրնանք նորել առանձին
Ու վերածել դրախտի
Երբ որ գործենք ձեռք ձեռքի:

Մենք չենք մընար դաղթական,
Շուտով կ'երթանք Հայաստան,
Շնչելու օդն հայրենի,
Երբ մենք գործենք ձեռք ձեռքի:

ՆԻՍ—ՄԱՏԼԷՆ

Արճաբանի քարեկամներու

Ինչպէս ամէն տեղ, Նիսի մէջ ալ կայ դաղութ
մ'հայկական,
Շատեր կ'աշխատին, իսկ անգործներն ալ, պըլօթ կը
խաղան.

Պըլօթ կը խաղան հայկական ձեռով, պօռան կը կանչեն,
Յանկարծ աղմուկ մը մէջտեղ կը ձգեն ձախէն ու աջէն:

Խաղի միջոցին շուտ իրարու հետ կ'ըլլան թշնամի,
Ու դուն կը կարծես թէ անմիջապէս կռիւ պիտ ծագի...
Տայի, իմաստուն, մեծ ախորժակով դէմ դիմաց
կ'անցնին,

Որ յաղթեն շուտով, էգմեն գլուխը Ապուլ-Ապուլթին:

Ու իմաստունը կ'ըսէ Տային. «Քաշէ՛ դայիւը,
Քաշէ, մի վախնար, որ նորէն լեցուի սա պարապ շիւը»
Ապուլ-Ապուլթ ալ իր կարգին կ'ըսէ. «Դուն դեռ
չօճուիս ես,
Ինծի յաղթելու համար տակաւին հաց-պանիր կ'ուզես:»

Գառա-Պիպէնը օրը տասն անգամ խաղայ ու յաղթէ,
Բայց երբ յաղթուի, հողի, տին, իման իրար կը խառնէ:
Տային միշտ լուրջ է, երբեք չի պոռար, կամաց կը խօսի,
Իսկ երբ յաղթուի քիթն ու ականջը միշտ կը կարմրի:

Ու պաճանախը խաղի ընթացքին կ'ըլլայ կրակոտ,
Իր դիմացինին տասն անգամ կ'ըսէ. «Լաւ խաղա,
լաւո՛ւտ:»

Ընկեր Չաթլախը խաղը կը սկսի հազար նազերով,
Խաղի ընթացքին պարոն Տուռնամը չընդունիր իր քով:

Պարոն Հայկաղը մեծ չալըմով մը խաղի կը սկսի,
Բայց երբ յաղթուի քար արձան կ'ըլլայ ու կը պապանձի
Իսկ Արփիարը, սուրճի դաւաթը բռնած քթին տակ,
Այս աղաներուն վրայ նայելով խնդայ շարունակ:

ԵՍ ԶԵՄ ՈՒԶԵՐ ԾԵՐԱՆԱԼ

Ես չեմ ուզեր ծերանալ, կուզեմ ապրիլ երիտասարդ,
Յաւէտ ապրիլ այս կեանքը իբրեւ մարդիչ հարադատ:
Ապրիմ ես միշտ բացօթեայ, ունենամ ես կուրծք առողջ
Գիշեր ցերեկ շարունակ մարդեմ մարմինն իմ ամբողջ:

Այսպէս կ'ուզեմ ես ըլլալ երիտասարդ գեռատի,
Եւ ունենալ զոյգ զնդեր նման կարծր երկաթի...
Ունենամ զոյգ սըրունքներ արագաշարժ ու ճարպիկ,
Եւ իմ խումբիս մէջ ըլլամ վարպետ մարդիչ մէկ հատիկ:

Յոգնիլն ինչ է չգիտնամ, ցատկեմ, խաղամ շարունակ,
Ամառ ձմեռ անընդհատ մարմինս ըլլայ տաք կըրակ,
Առտուն կանուխ ես ելլամ, երթամ ծովը լողանքի,
Պատուհանըս բաց պառկիմ, չի բռնըւիմ կըռիբի...:

Պաղ ջուր խըմեմ՝ զովանամ, չի դործածեմ ես ալքօլ,
Ու միշտ խաղամ լաւ ֆուլթպօլ, մէկ հարուածով ընեմ
կօլ.

Երբեք, երբեք չի ծխեմ, ատեմ մուխը սիկառի,
Ուտեմ պօնպօն, չոքօլայ որ բերանըս չի հոտի՛...:

Միշտ ուրախ թերթ ես կարդամ որպիսին է «Նոր
Կալոս»,

Ուրախ երգեր ես երգեմ որ իմ օրըս չանցնի պօչ,
Եթէ այսպէս միշտ ուրախ մարդեմ մարմինս ես ամբողջ
Հարիւր տարի կ'ապրիմ ողջ, երիտասարդ եւ առողջ:

ՈՍԿԻՆ

Մետաղ մըն ես, աշխարհ եկած սեւ հանքերէ, խաւորէ,
Բու արժէքըդ և քու փայլըդ հանդիստ և քուն խանդարէ
Եւ շատեր ալ իրենց անդին կեանքը զոհեն քեզ համար,
Իսկ շատերուն խելքը կ'առնես, կը դարձնես խելազար:
Փայլովդ չողուն ու աննրման, արժանիքովդ ահագին,
Երկրի վըրայ Աստուծոյ պէս ուժ մը ունիս դու անդին...
Մեղաւորներն քեզ կը սիրեն, որպէսզի շուտ ազատին,
Եւ այլեւս մեղք չի դործեն ու Տիրոջը նըւիրուին:
Իսկ սուրբերը քեզ սիրելով, սուրբ հոգիով կը պաշտեն,

Քու շընորհիւ մեղաւորին դէմ պայքարին ու յաղթեն :
Աղքատները քեզ կը սիրեն , որովհետեւ աղքատ են ,
Կը փափաքին քեզ ունենալ , որպէսզի կեանքն վայելեն :
Հարուստները քեզ կը սիրեն իրենց կեանքէն աւելի ,
Որովհետեւ երբ դուն չըլլաս , կը մատնուին անելի :
Խմբագիրներ քեզ կը սիրեն , զի ամէն կողմ պարտք

ունին ,

Քեզ կը սիրեն , որ շուտով մը իրենց պարտքէն ազատին .
Գրաշարը փարա կ'ուզէ , երբ շաբաթը լրանայ ,
Այս տողերըս օթլախճիին ականջներուն օղ ըլլայ :
Պետու թիւններ քեզ կը սիրեն , որ յաւիտեան պայքարին ,
Ըլլան մէյմէկ աշխարհակալ , յաղթեն իրենց թշնամին .
Ուր որ դուն կաս , հոն է կարծես փառք ու պատիւ ,

զօրութիւն ,

Ով որ քեզմէ խիստ շատ ունի ան կը տանի յաղթութիւն :
Ահա այսպէս մեռող մըն ես աննրման ու անթիքա ,
Բարիքներուդ , չարիքներուդ սահմանը խաչ որ չըկայ .
Քու շողջողուն , սիրուն փայլէդ մենք յաւիտեան վաղ
կ'անցնինք ,

Եթէ մեզի դու շընորհես խաղաղ կեանք մը երջանիկ :

ՊԱՐՈՆ ԱՆԿՈՒՏԻՆ

Շիք երէտասաբդ մ'է պարոն անկուտին
Բայց ես ամէն օր կը խնդամ խելքին .
Գլխուն կը քսէ քրէմ պրիանթին
Ու շիտակ կ'երթայ պարելու տանսին :

Օրը չորս տեսակ հագուստ կը հագնի ,
Աղջկներուն հետ խիստ շատ կը խօսի ,
Պաստոն մը ունի կոթըն է ոսկի
Բայց գրպանին մէջ սանթիմ մը չունի :

Իր ծանօթներէն դրամ պարտք կ'ուզէ
Ու շիտակ գինետուն մը կը վազէ ,
Կը խմէ գինին եւ կ'ուտէ մէղէ ,
Ու կը չիմարնայ , կ'ըլլայ քէփէգէ :

Երբ որ կուտաւոր ընկեր մը գտնէ
Ասկէ ու անկէ չաթ փաթ կը նետէ ,
Կով կը թածի պէս լաւ մը կը կթէ ,
Երբ դիմացինը ապուշ խմպուլ մ'է :

ՍՏԵՂԾՈՒԵԼԻՔ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մեծ պատերազմ երբ վերջացաւ
Ու ամէն ազգ հանգստացաւ,
Պետութիւններ Եւրոպայի
Նստան ամէնքն ալ ժողովի,

Որ օր առաջ ստեղծուի
Պաղաղութիւն այս աշխարհի:
Ծրագիրներ կը պատրաստեն,
Խոշոր թուղթեր կը ստորագրեն,
Կը բռնուին բուռն վէճի,
Եւ շատ անգամ սաստիկ կռուի,

Որ օր առաջ ստեղծուի,
Պաղաղութիւն այս աշխարհի:

Կը նպանեն թուղթ, ծայր ու մեկան,
Կը կտրտեն աթոռ սեղան,
Ախորժակով կը քարոզեն,
Երբեմն ալ կը հայհոյեն,

Որ օր առաջ ստեղծուի
Պաղաղութիւն այս աշխարհի:

Բարեգ, ժրնեւ, Լոնտոն, Լոզան
Պատուիրաներ կուգան ի՛րերթան,
Դիչեր ցերեկ չուսին դադար

Կը ծախսեն միշտ միլիոն, միլիառ
Որ օր առաջ ստեղծուի
Պաղաղութիւն այս աշխարհի:

Ժողով, քննող, ճառ ու միթինի
Հացկերոյթներ, խնջոյք, ընթրիք
Կ'ուտեն հաւեր եաղլը հաւան
Ու կը կոնծեն քոնեակ շամբայն
Որ օր առաջ ստեղծուի
Նոր պատերազմ այս աշխարհի:

ՄՇԻԿ ՄՇԻԿ

Բնութիւնն է դալար ու դեղ
Երթանք դաշտը մենք միատեղ
Ու հոն երգենք երգեր յուշիկ
Յետոյ նիրհենք մշիկ մշիկ:

Նստինք ափը մեղմ ծովափին
Միշտ առանձին ու միշտ լին
Յանք իրարու սէր անուշիկ
Յետոյ նիրհենք մշիկ մշիկ:

Դոն արեգակ ես լուսնիկայ,
Մահճակալիդ դորդին վերայ,
Սիրենք զիրար իբրեւ թռչնիկ
Յետոյ նիրհենք մշիկ մշիկ:

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՊԱՐԵՐԳ

Ելիր Վարսենիկ տէնկերըդ կապէ,
Թէնճիրէ, Թաւա ամէնը թոփէ,
Արտասահմանի հայութեան համար
Հայոց աշխարհէն եկեր է խապար:

Մեզի կը կանչեն հայոց աշխարհէն
Որ մենք ալ ապրինք հանգիստ, հողուով շէն.
Տարիներով մեզ անգործ ձգեցին,
Անգործ մնալով մարերնիս լացին:

Եւ ահա այսօր պէտք է մենք խայտանք
Պէտք է պար բռնենք, խմբովին խաղանք,
Ամէն ինչ դնենք փարան տանք փէշին,
Ու խերն անիծենք գինիի շիշին:

Երթանք աշխատինք, ուտենք ու խմենք,
Պուլըրէ փիլաֆ պիֆտէք ու պէօրէք.
Մեր աշխատանքով մենք ապրինք խաղաղ
Մոռնանք մեր հոգերն ու ապրինք ուրախ:

Ցատկենք ու պարենք, խաղանք խմբովին
Մեր անցեալ հոգերն ձգենք Սեւ Ծովին,
Մենք պէտք է մոռնանք օրերն դարիպէ,
Ներգաղթի օրը օր մ'է հարսնիքի:

Ձուռնաճի՜ Պետօն զուռնա թող փչէ,
Երգչուհի Եղսան երգեր թող կանչէ,
Մենք ալ խմբովին խաղանք վալս բոլբայ
Մինչեւ որ յողնինք ու քուններնիս գայ:

* * *

Ելիր Վարսենիկ տէնկերըդ կապէ,
Թէնճիրէ Թավա ամէն ինչ թոփէ,
Արտասահմանի հայութեան համար
Հայոց աշխարհէն եկեր է խապար:

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

Բարկենդան է, եկէք պարենք,
Ուրախութեամբ այս օրն տօնենք,
Այսօր օր մ'է մեծ հաճոյքի,
Հաղար տեսակ հրճուանքով լի:

Նիհար ու գէր
Իրար գրկած երգեն երգեր:
Կապոյտ կանաչ հազուատներով,
Իրար գրկենք հողուով սրտով,
Յետոյ դառնանք բոլբայ ու վալս
Որ այս կեանքը մեզ ըլլայ խառ.
Կարճ ու երկայն

Իրարու հետ բոլբայ խաղան:
Բարկենդան է պէտք է խաղանք,
Մենք միշտ կ'ուզենք ժպիտ հրճուանք,
Ուրեմն եկէք պարենք կրկին,
Ոտքերնիս ալ դարնենք դետին:

ՄԱԿԱՌՅԾԸ

Շատ կանուխ կ'ելլայ տալովըս մանչը,
 Ու իր երեսը կը հանէ խաչը,
 Նախաճաշ չըրած կ'ելլէ ու կ'երթայ
 Ու կէս գիշերին հաղիւ տուն կուգայ,
 Ու անկէ վերջը
 Տալովըս մանչը
 Շուտով կը մտնէ անկողնին մէջը,
 Որսորդ մըն է ան թռչուն կաքաւի,
 Իր հոգին կուտայ տապկուած հաւի,
 Հրացան մ'ունի կարծես անթիքայ,
 Աշխարհիս մէջը նմանը չիկայ,
 Որսորդ անըման,
 Նշան առածը որսայ անպայման,
 Տալովըս տղան:
 Մաքուր կը հագուի, փողկապ, դաւազան
 Օր մը փարիզ է, եւ օր մըն ալ Քան,
 Ու կը ճամբորդէ առանց դրամի,
 Յետոյ կը փոխէ հազար պօն ամի,
 Ու այս ամէնուն,
 Խեղճը չի հասնիր ըրած գործերուն
 Տալովըս տղուն:

Դպրոցի երես երբեք չէ տեսած,
 Բայց տասը տեսակ լեզու է սորված,
 Տասը լեզուն ան շիտակ կը խօսի,
 Իր գրչին ծայրէն հանճար կը հոսի,
 Ու անկէ վերջը
 Անուն է շինած աշխարհիս մէջը
 Տալովըս մանչը:
 Աշխարհիս մէջը դարդ ու հոգ չունի,
 Միլիոնատէր չէ, հապա անկուտի,
 Բայց ամէն կէսօր օթէլ կը ճաշէ,
 Մայրն ալ իրկունը հաւկիթ կը խաշէ,
 Եւ անկէ անդին
 Միշտ հոգ կը տանի իրեն սընունդին
 Տալովըս որդին:

Գրքանը աղքատ, բայց հոգին հարուստ
 Չքաւոր կեանքէ միշտ կուտայ փախուստ
 Այս ալ արհեստ մ'է, մեծ արհեստ անչուշտ.
 Առանց դրամի կ'ապրի չիք ու կուշտ:
 Արհեստ էն թագուն:
 Գացէք հարցուցէք լոին ու ժպտուն
 Տալովըս տղուն:

ՊԱՐՏԻՋԱԿ, ԻՄ ՍԻՐԵԼԻ ԾՆՆԴԱՎԱՅՐՍ

Տարիներով քեզմէ հեռու, բայց հոգիս քեզ կը յառի
Ու ամէն օր քեզ յիշելով իմ մատաղ սիրտս կ'այրի.
Ծարաւ ջրթներս լոյս աղբիւրիդ, զուլալ ջուրիդ է կարօտ,
Քեզ կ'երագեմ ամէն վայրկեան, դաւար մարգերդ ու արօտ:

Վայրի կալերդ պարտէզներով տեսքը ունէր դըրախտի,
Որ ջինջ օդով նոր կեանք կուտար հաղար տեսակ հիւանդի.
Ամէն իրկուն ժամը տասին ծեր-երիտասարդ հոն երթար,
Ու հոն գացող ժողովուրդը տէրտն ու պէլան կը մոռնար:

Երիտասարդներ, աղջիկ տղայ ուրախ գուարթ երգելէն,
Նշանաւոր Մեծ Աղբիւրի ճամճի պախալ Արթինէն
Անմահական չամ շէքէրէն տաս փարայի գնէին,
Եւ թեւ-թեւի ցատքուտելով Կուճուք-օրման երթային:

Ամէն տարի սուրբ Յակոբի, Վարդանանցի օրերուն,
Գիշերները մինչեւ առտու կը պարէինք եռանդուն,
Առաւօտուն դեռ շատ կանոնս մենք կ'երթայինք սօխմիեար,
Իսկ իրկունը կը դառնայինք եղած մէյմէկ սիրահար:

Դալարադեղ պուրակներուդ կեանք տըւող տեսքը քնքուշ,
Աղամանդի տեսք ունեցող խորունկ ձորիդ ջուրն անուշ,
Խորունկ ձորէդ հաղիւ անցած յիսուն տըւմ քիչ անդին
Միշտ կը լսուէր հըզօր ձայնը հսկայ որսորդ Սերգիսին:

Քու պարերդ ու երգերդ հրճուանք կուտան իմ հոգւոյս,
Քեզ յիշելով խաւար կեանքիս կը ծագի մի յոյսի լոյս,
Ես կը մոռնամ իմ հոգերըս, վիշտ ու քոիդ, ամէն բան
Երբ միտքըս գան երջանիկներդ Իշի, Չալմ մտեփան:

Իմ անուշիկ ու անման ծննդավայրս Պարտիզակ,
Քեզմէ ունիմ իմ հոգւոյս մէջ հաղար տեսակ յիշատակ,
Լոյս քաղաքներ չեն տար հաճոյք, ոչինչ միայն ինձ կարծեմ,
Փարթամ կեանքով ուր որ երթամ դարձեալ քեզի պիտ յիշեմ:

ՄԵԾ ԱԶԳ ՄԸՆ ԵՆՔ

Մեծ ազգ մըն ենք մենք ալ, ունինք լեզու, գիրք, գիր ու գրիչ,
Գիտնականներ, բանաստեղծներ, փիլիսոփայ, ամէն ինչ.
Մենք հայկական իմաստութեամբ մեծ ազգ մըն ենք հրաշալի,
Բիւր բարիքներ ու օրհներգներ նուիրած ենք աշխարհի:

Մենք ալ ունինք նկարիչներ, մեծ ազգերու հաւասար,
Դերասաններ, ու երգիչներ, ամէն մէկը մէկ հանճար,
Ու մեր մէջ կայ վիպասանի, հնարիչի մեծ տաղանդ,
Բայց աւաղ, մեր հայ տաղանդը եղած է խեղճ ու անբաղդ:

Մենք ալ ունինք հնարիչներ, մեծ մեծ գիւտեր հնարող,
լրագրողներ, խմբագիրներ ամենօրեայ թերթ հանող.
Ու մենք ունինք իրար զարնող հազար տեսակ կտրիճներ,
Որոնց կարծես ամէն մէկը սուրբ երկինքէն են իջեր:

Մինչ օտարին բանաստեղծը չունի հողը ապրուստի,
Քիչ խորհելով շատ կ'արտադրէ անթիքաներ բիւր ժպտի,
Հայ գրողը անգործ ապրի, իր ապրուստը ինք հոգայ,
Ան կը խմէ քաֆէ-քրէմ որ իր տարտերը մոռնայ:

Բնութենէն ներշնչուած գրութիւններն ամառուան
Դարակներու մէջ լեցուցած թուրչու կ'ընէ ձմեռուան.
Դրամ չունի որ հատորներ ան ընծայէ լոյս աշխարհ,
Որ լոյս տեսած իր հատորը ըլլայ իրեն մխիթար:

Շատ խելացի, ընթերցասէր աղնուական աղղ մըն ենք:
Հայ թերթերը ու Կալուօշը մենք կը խլենք ձեռքէ ձեռք,
Եւ կարդալով կը զարգանանք ու կը սորվինք շատ բաներ:
Բայց չեմ գիտեր ինչո՞ւ արդեօք մենք վճարել չենք ուզեր:

Մենք պատմական ժողովուրդ ենք, վաճառական, պիտանի,
Իմ կարծիքով չի վայելեր որ մենք ըլլան օթլախճի,
Ծթլախճութեամբ մենք կ'սպաննենք զիր խմբագիր, թերթ, գրիչ,
Առանց զիրի, առանց թերթի մեր հետեւանքն է ոչինչ:

ՍԻՐԵՄ ԵՍ ՔԵԶ

Սիրեմ ես քեզ Եսիս պէս
Եւ դեռ ինձմէ աւելի,
Քանզի անմեղ կոյս մըն ես,
Անմեղ սիրոյ պայքարի:

Մոայլ հոգեր, վիշտ ու լաց
Սրտէս արիւն կը քամեն
Ու ես դժբախտ, ընկճուած,
Սէր կ'երազեմ երկինքէն:

Դժբախտութեան մէջ ծնած
Աղջիկ մըն ես հրեղէն,
Ու կարծես ինձ ես եկած
Սուրբ կոյսերու աշխարհէն:

Տուր շրթներդ համբուրեմ,
Ու քեզ սեղմեմ իմ կուրծքիս.
Յաւէտ ամէն ինչ կ'առեմ,
Երբ այս գիրկիս մէջ հանգչիս:

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ես վշտացած ոչինչ բանի կոտորեցի անցեալ օր
Տաս հազարնոց ափսէ մ'աղուոր թանկագին,
Գետին զարկի ու ըրի տասը կըտոր
Երբ նետեցի զայն ուժգին:

Կոտորածըս դեռ ոչինչ էր, խիստ ոչինչ,
Աչքերէս հուր, բերնէս փրփուր կը ժայթքէր,
Բիւր թանկագին քերթուածներս ամէն ինչ
Կրակըն եմ լեցուցեր:

Մէկ հարուածով ջարդ ու փշուր փշրեցի
Պատուհանիս ապակիներն բիւրեղեայ,
Որոնց առջեւ ամէն առտու կ'երգէի
Սիրոյ երգեր առօրեայ:

Ես կատաղի բարկութեամբ մը փշրեցի
Զքնաղ մօրս մայրական սիրտը անկեղծ,
Բիրտ խօսքերով, հայհոյանքով առեցի.
Իտյց անի զիս միշտ օրհնեց:

ՄԵՆՔ, ՀԱՅ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐՍ

Մենք դեռատի զինուորացուներս՝ մէյ մէկ առաջ պատանի՝
Մօտ ատենէն պիտի կազմենք մեծ բանակ մը պիտանի,
Մեզմէ շատեր պիտի ըլլան խոհանոցի մեծ վարպետ,
Իսկ ոմանք ալ մեծ դոմանտան, ժէնէրալ կամ յիսնապետ:

Եւ անոնք որ զինուորութեանց յատկութիւնն ու ձիրքն ունին,
Շատ չի տեւեր, շուտ կը հասնին իրենց ուզած պաշտօնին.
Իսկ անոնք որ սրամիտ են, մարմնով առողջ եւ հսկայ,
Գաղղը անոնց շուտ կը ժպտի, կ'ունենան լաւ ապագայ:

Մեզմէ շատեր պիտի ըլլան խոհանոցի մեծ վարպետ,
Իսկ շատերուն գոմանտանը պիտի պոռայ. «Դիւ է պէ՛թ...»
Մեզմէ շատեր պիտի ըլլան բաթաթէս ու սիւ մաքրող,
Իսկ շատերն ալ պիտի ըլլան լաւ պուլաւըն լուացող...

Մեզմէ շատեր պիտի ըլլան չամաշիրճի, խըզմէթճի,
Իսկ ոմանք ալ՝ արհեստաւոր, խալիճի կամ պոյաճի.
Մեզմէ շատեր պիտի ըլլան սենեակներու օնպաշի,
Իսկ ուրիշներ պիտի հսկեն մաքրութեանը ճեմիչի:

Գիշերները պիտի փախչինք զօրանոցի պատերէն,
Մինչեւ առտու ուրախ զուարթ պիտի յողնինք պարելէն ...
Ու երբ տեսնենք սիրուն աղուոր, նուրբ աղջիկներ գեղանի
Ժամադրութիւն պիտի խնդրենք բարեւոյ մը՝ զինուորի :

Ահա այսպէս զինուորացուին կեանքը հաճոյք է, հաճոյք,
Մանաւանդ երբ ժամադրութիւնք օրիորդներու հետ փափուկ...
Սակայն պէտք է խմացուի մեր փախուստը ցած պատերէն,
Թէ ոչ մեզի կը բռնեն եւ շիտակ ծաղը կը նետեն ...:

ՄԵՆՔ ՊԵՔԵԱՐՆԵՐՍ, ԴՈՒՔ ԿԱՐԳՈՒԱԾՆԵՐԴ
(Բարկանալ չկայ, կատակ է)

Մենք պէքեարներս, միշտ ազատ ապրող անտէր ամուրի,
Թէպէտ մենք անտէր, բայց սիրոյ կրօնին մեր մէջ չի մարիր,
Մենք ամուսնութիւնք, չունինք, տաղաւակներ մեր գլխուն վրայ...
Մենք ենք մեր կեանքին հրաման տուող իբրեւ մեծ սպայ:

Մինչ կարգուածներդ, ոտքերնիդ կապուած կնկայ չուանով
Ձէք կրնար շարժիլ ու կեանք վայելել միայն ձեր կամքով...
Մենք պէքեարներս ամէն օր թրուչ, հաղուինք ու սքուինք,
Թեւ թեւի տուած օրիորդներու հետ երթանք պտուղներ:

Դուք կարգուածներդ, ձեր հոգին լեցուած հաղար հողերով,
Օրուան ապրուստին վրայ կը խօսիք երբ դաք իրար քով:
Մենք պէքեարներս, ուրտեղ ալ ըլլայ օրն իրկուն կ'ընենք,
Իվօնն ու Մարկօն, էլէնն ու Մանին սրտանց կը սիրենք:

Սիրուն օրիորդներ հաղնին ֆիստաններ նուրբ ու մետաքսեայ,
Մեզ պէս պէքեարներ ուր տեղ որ տեսնան հոգինին կ'ըլլայ :
Դուք կարգուածներդ ձեր հոգին կուտաք միայն մէկ հատի,
Գիտցածնիդ մէկ է, երբեք չէք գիտնար աղին ու անլին:

Իսկ մենք պէքեարներս մեր խելքը միայն սէրը կը կանչէ,
Շուտով մենք կ'ընենք ամէն ինչ որ մեր խելքին կը փըչէ:
Դուք կարգուածներդ շարաթը մէյ մը կնկան հետ կրողիք,
Օրը տասն անգամ ու տասը տեսակ հաշիւ կայ տալիք:

Մենք պէքեարներս, շարաթը մէյ մը փոխենք պօն-ամի,
Մեր աչքին զարնող գեղեցիկին հետ կ'ըլլանք խնամի:
Դուք կարգուածներդ շուտով կը դառնաք չոր կանգնած աւել,
Տուն մնալէն միշտ, սրտնեղութենէն կը սկսիք փալամուտ աղել:

Մենք պէքեարներս, միշտ բծախնդիր օրուան մօտայի,
Հոգերնիս ալ չէ նոյն իսկ թէ չտանք վարձքը օտայի,
Դուք կարգուածներդ ձեր գլխուն վրայ հոգեր կը տեղայ,
Ձեր տունին համար պէտք է միշտ գընէք փաշա, փողուլայ:
Բայց, մեծ չխօսինք..., օր մ'անշուշտ մենք ալ կը հասնինք:
Եւ ուշ կամ կանուխ ձեր այս տառօսին մենք ալ կը հասնինք:

20Ն՝ Անոր քր սիրեցի

Անմեղ սէրդ ինձի համար խորան մըն է պաշտելի
Ձոր իմ խաւար սրտիս խորը արեւի պէս փակեցի .
Արեգակի բոցի նման շրթունքներդ կրակոտ...
Տուր համբոյր մը իմ շրթներուս որ ես առնեմ իմ կարօտ :
Ուր որ երթամ կ'երդնում առջեւդ որ յաւէտ քեզ պիտ' յիշեմ ,
Հաւատա ինձ քեզի համար սուրբ կոյսերը պիտ' առեմ .
Ինձի համար միայն քու սէրդ անդին սէր մ'է աննման :

Ամբողջ սրտովս պիտ' կապուիմ քեզ մինչեւ հասնիմ գերեզման ,
Բոպէ մը նոյն իսկ չեմ կրնար սիրուն դէմքդ մոռանալ :
Փայլուն դէմքդ կը փարատէ իմ սեւ հոգերըս մըռայլ :
Իրիկուան մութ խաւարին մէջ աչքերդ հուր շողջողուն
Արեգակի կայծեր ըլլան , սիրոյ կայծեր փայլիւղուն ,
Բոպէ մը չէ այլ ժամերով դիտեմ դէմքդ աննման...
Ու ատկէ վերջ սեւ հոգերով թող զիս թաղեն յաւիտեան :

30498

